



Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 58g/2026

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din
articolul 50 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă

(recuzarea judecătorului în procesul civil)

CHIȘINĂU
16 iulie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Ion MALANCIUC,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea nei Valeria Bejenari, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 16 martie 2026,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 16 iulie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei” din articolul 50 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl avocat Gheorghe Postolachi, în interesele dlui Marcel Bejan, în dosarul nr. 2-13782/2023, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecătoare Tatiana Balan, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se află cauza civilă inițiată de dna Eugenia Scripnic și de dl Arsenie Guzun împotriva Instituției medico-sanitare publice Spitalul Clinic Municipal „Gheorghe Paladi” și împotriva dlui Marcel Bejan pentru repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

4. Cauza a fost repartizată pentru examinare nei judecătoare Maria Muruianu. La 2 martie 2026, dl avocat Gheorghe Postolachi a formulat în interesele dlui Marcel Bejan o cerere de recuzare împotriva nei judecătoare Maria Muruianu, susținând că domnia sa are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei.

5. Cererea de recuzare a fost distribuită spre soluționare nei judecătoare Tatiana Balan. În procesul examinării cererii de recuzare, dl avocat Gheorghe Postolachi a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei” din articolul 50 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă.

6. Printr-o încheiere din 9 martie 2026, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 50

Temeiurile de recuzare a judecătorului

„(1) Judecătorul care judecă cauza urmează a fi recuzat dacă:

[...]

e) **are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei** ori există alte împrejurări care pun la îndoială obiectivitatea și nepărtinirea lui.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul sesizării a menționat că în cauza în care a fost ridicată excepția judecătorul „a tratat reclamanta [...] în mod vădit mai tolerant și mai favorabil față de pârât” și a manifestat „o predispoziție clară în favoarea uneia din părțile” litigiului. Având în vedere aceste afirmații, autorul a susținut că legislatorul a omis să definească înțelesul exact al textului „interes personal, direct sau indirect” și, prin urmare, această omisiune le oferă instanțelor judecătorești o marjă discreționară excesiv de largă.

10. De asemenea, autorul consideră că dispozițiile contestate restrâng dreptul la apărare al justițiabililor, deoarece îi împiedică să formuleze o cerere de recuzare cu suficientă precizie pentru a obține admiterea acesteia.

11. În acest sens, autorul menționează că prevederile criticate nu respectă exigențele previzibilității, clarității și accesibilității legii procedurale civile.

12. În opinia sa, textul contestat este contrar articolelor 1 alin. (3), 4, 20, 23, 26, 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

15. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, Curtea constată că excepția este formulată de către subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei” din articolul 50 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă.

17. Deși textul „are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei” din articolul 50 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă nu a constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate, anterior Curtea a verificat constituționalitatea unui text similar din Codul de procedură penală, și anume a textului „sunt direct sau indirect interesate în proces” din articolul 33 alin. (2) pct. 1), pronunțând Decizia nr. 164 din 2 noiembrie 2021.

18. De principiu, verificarea anterioară a constituționalității normelor atacate nu constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al aceluiași prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate (DCC nr. 35 din 13 martie 2025, § 14). Așadar, Curtea va verifica dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea.

19. O condiție de admisibilitate a sesizării privind excepția de neconstituționalitate este și faptul că prevederile contestate trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei.

20. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în procesul de examinare a cererii de recuzare a judecătorului desemnat pentru soluționarea cauzei civile (a se vedea §§ 4-5 *supra*). Prin urmare, Curtea admite că dispozițiile contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

21. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (HCC nr. 9 din 22 iulie 2025, § 50).

22. Autorul excepției susține că textul contestat contravine articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 4 (*drepturile și libertățile omului*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 26 (*dreptul la apărare*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

23. Cu privire la pretinsa încălcare a articolelor 1 alin. (3) și 4 din Constituție, Curtea a subliniat în jurisprudența sa că aceste articole au un caracter general, constituie imperative care stau la baza oricăror reglementări, nu pot reprezenta un reper individual și separat și pot fi invocate, de regulă, dacă se constată aplicabilitatea acestora împreună cu alte dispoziții din Constituție (a se vedea DCC nr. 26 din 2 aprilie 2024, § 23).

24. În jurisprudența sa, Curtea a notat că articolele 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție, Curtea poate pune în operă prevederile acestor articole (HCC nr. 7 din 10 iunie 2025, § 68).

25. Referitor la incidența articolelor 20 și 26 din Constituție, Curtea menționează că aceste articole își găsesc corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul la un proces echitabil. Sub acest aspect, Curtea notează că, din perspectiva articolului 20 din Constituție și a articolului 6 § 1 din Convenția Europeană, persoanele au dreptul la: (i) „judecarea cauzei în mod echitabil și public”, (ii) „în termen rezonabil” și (iii) de către o instanță care este „independentă”, „imparțială” și „instituită de lege”.

26. Articolul 116 din Constituție stabilește că judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii. În acest sens, Curtea a reținut în jurisprudența sa că un atribut esențial al unui proces echitabil îl reprezintă principiul imparțialității judecătorului (DCC nr. 60 din 9 iunie 2020, § 42).

27. Pentru a asigura respectarea dreptului justițiabililor la judecarea cauzei de către o instanță imparțială, Parlamentul a pus în sarcina judecătorului obligația de imparțialitate și obligația de a se abține de la fapte care provoacă îndoieli față de obiectivitatea lui (a se vedea articolul 15 alin. (1) lit. a) și lit. (d) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului), dar și a reglementat mecanisme de abținere și recuzare a judecătorilor ca garanții fundamentale împotriva lipsei de obiectivitate în actul de justiție. Astfel, unul dintre motivele de recuzare enumerate de Codul de procedură civilă îl constituie situația în care judecătorul are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei ori există alte împrejurări care pun la îndoială obiectivitatea și nepărtinirea lui (articolul 50 alin. (1) lit. e) din Cod).

28. Curtea menționează că existența unor proceduri de asigurare a imparțialității, și anume a normelor privind recuzarea judecătorilor, reprezintă un factor relevant pentru o justiție echitabilă. Astfel de norme exprimă preocuparea legislatorului de a înlătura orice îndoială rezonabilă cu privire la imparțialitatea judecătorului sau a instanței în cauză și reprezintă o încercare de a asigura imparțialitatea prin eliminarea cauzei îndoielilor în materie. În afară de a garanta o lipsă reală a părtinirii, acestea au drept scop să elimine orice aparență de parțialitate și, astfel, să consolideze încrederea pe care instanțele dintr-o societate democratică trebuie să o inspire publicului (*Mežnarić v. Croația*, 15 iulie 2005, § 27).

29. Autorul excepției consideră că textul „interes personal, direct sau indirect” din articolul 50 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă le oferă instanțelor judecătorești o marjă discreționară excesiv de largă și, prin omisiune, „nu a prevăzut nici exemplificativ, ce anume constituie „interes personal” al judecătorului”. Sub acest aspect, Curtea reiterează jurisprudența sa în care a stabilit că legislația nu poate să exceleze în texte explicative. Pornind de la principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea reține că una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai curând la categorii generale, decât la liste exhaustive. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară (DCC nr. 77 din 27 iunie 2024, § 25; DCC nr. 135 din 22 septembrie 2025, §30).

30. Având în vedere natura problemei în discuție, *i.e.* motivele de recuzare a judecătorului, Curtea reține că este practic imposibilă stabilirea unei liste exhaustive a exemplelor de „interes personal, direct sau indirect” în Codul de procedură civilă. De asemenea, o astfel de listă exhaustivă ar putea omite reglementarea unor situații care ar justifica, în mod rezonabil, recuzarea unui judecător.

31. Totodată, Curtea a subliniat în jurisprudența sa că motivele de recuzare a judecătorului urmează a fi interpretate în corespundere cu jurisprudența Curții Europene referitoare la conceptul de instanță imparțială (a se vedea DCC nr. 164 din 2 noiembrie 2021, § 20). Curtea Europeană menționează că imparțialitatea trebuie evaluată potrivit unui test subiectiv și unui test obiectiv. Testul subiectiv verifică convingerile personale și comportamentul unui judecător, și anume dacă judecătorul a dat dovadă de prejudecăți personale sau de părtinire. Pe de altă parte, testul obiectiv verifică dacă instanța și, între alte aspecte, compunerea acesteia prezintă suficiente garanții pentru eliminarea oricărei îndoieli legitime în legătură cu imparțialitatea sa (a se vedea *Micallef v. Malta* [MC], 15 octombrie 2009, § 93).

32. Referitor la sintagma „interes personal”, Curtea a reținut în jurisprudența sa că manifestarea unui interes personal de către judecători față de cazurile atribuite spre examinare afectează imparțialitatea acestora. Părțile procesului au o așteptare legitimă că litigiul pornit de ei și interesele aflate în conflict vor fi soluționate de o autoritate neutră, care nu are vreun interes personal în litigiu decât cel de a asigura preeminența dreptului (a se vedea HCC nr. 2 din 16 ianuarie 2025, § 195). De altfel, și Curtea Europeană a afirmat că principiul imparțialității judecătorilor este incompatibil cu situațiile în care judecătorul are un interes personal în soluționarea cazului (*Croatian Golf Federation v. Croația*, 17 decembrie 2020, §§ 126-133).

33. Prin urmare, instanța investită cu examinarea unei cereri de recuzare urmează să analizeze și să aprecieze dacă anumite împrejurări concrete relevă existența ori inexistența unui interes personal, direct sau indirect, al judecătorului recuzat în soluționarea cauzei. Mai mult, Curtea notează că, la emiterea actului judecătoresc de dispoziție, marja discreționară a instanței nu este nelimitată. Potrivit legii, instanța decide asupra recuzării în camera de deliberare printr-o încheiere motivată, care poate fi contestată odată cu fondul (a se vedea articolul 53 alin. (5) din Codul de procedură civilă).

34. Așadar, obligația instanței de a motiva încheierea pronunțată pe marginea unei cereri de recuzare constituie o garanție esențială împotriva arbitrariului. Curtea reamintește că articolul 6 din Convenție le impune instanțelor interne să-și motiveze în mod corespunzător deciziile adoptate. Fără să pretindă un răspuns detaliat la fiecare argument invocat de reclamant, această obligație presupune, totuși, că părțile unei proceduri judiciare se pot aștepta la un răspuns precis și expres la afirmațiile decisive pentru rezultatul procedurii în discuție (a se vedea *Covalenco v. Republica Moldova*, 16 iunie 2020, § 24; *Aykhan Akhundov v. Azerbaidjan*, 1 iunie 2023, § 86).

35. Pe de altă parte, Curtea reține că legea le acordă participanților la proces dreptul de a contesta, odată cu fondul cauzei, încheierea prin care instanța se pronunță asupra unei cereri de recuzare. În acest sens, exercitarea controlului judiciar de către instanța ierarhic superioară asupra încheierii (de admitere sau de respingere a cererii de recuzare) constituie o garanție suplimentară împotriva arbitrariului și contribuie la consolidarea încrederii publicului în imparțialitatea instanțelor de judecată.

36. Curtea nu poate reține nici argumentul autorului potrivit căruia prevederile contestate împiedică justițiabilii să formuleze o cerere de recuzare suficient de precisă pentru a obține admiterea acesteia. Sub acest aspect, Curtea are în vedere faptul că normele contestate le acordă participanților la proces dreptul de a formula cereri de recuzare împotriva judecătorului desemnat pentru soluționarea cauzei. Mai mult, persoana care a formulat o cerere de recuzare pe baza articolului 50 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă poate anexa probe în vederea susținerii argumentelor menționate în cerere.

37. Așadar, în analiza sa abstractă, Curtea nu poate identifica în ce măsură textul contestat limitează exercitarea dreptului la apărare, de vreme ce nu impune interdicții în acest sens. Dimpotrivă, motivul de recuzare enumerat de Cod reprezintă o garanție suplimentară pentru participanții la procesul civil, oferindu-le posibilitatea de a solicita recuzarea judecătorului atunci când pot argumenta existența unui interes personal, direct sau indirect, al acestuia în soluționarea cauzei. Prin urmare, Curtea reține că textul contestat nu produce vreo ingerință în drepturile garantate de articolele 20 și 26 din Constituție.

38. Pentru că nu s-a demonstrat incidența unui drept fundamental prevăzut de Constituție, Curtea notează că nici articolele 23 și 54 din Constituție nu se fac incidente.

39. Pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. d) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei” din articolul 50 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl avocat Gheorghe Postolachi, în interesele dlui Marcel Bejan, în dosarul nr. 2-13782/2023, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 16 iulie 2026
DCC nr. 118
Dosarul nr. 58g/2026*